

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**Miskolci Csulyak István és Tofeus Mihály
református lelkészek könyves műveltsége**

Oláh Róbert

Témavezető: Dr. Imre Mihály

DEBRECENI EGYETEM

Irodalomtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2016.

Az értekezés célkitűzése

A disszertáció célja, hogy feltárja a hagyományosan az ortodox táborba besorolt 17. századi református lelkészek, Miskolci Csulyak István (1575–1645) zempléni esperes és Tofeus Mihály (1624–1684) erdélyi püspök műveltségének könyves hátterét. Nem fogalmazom újra a kálvinista ortodoxia eddig használt definícióit, de kísérletet teszek arra, hogy az eddig kevésbé alkalmazott művelődéstörténeti nézőpontból is bemutassam annak két jellemző képviselőjét.

A dolgozat alapvető kérdései, hogy Miskolci Csulyak és Tofeus *hogyan* jutott olvasnivalóhoz, *milyen* könyveket gyűjtött, és a megszerzett művek végső soron *hogyan befolyásolhatták* a műveltségüket, azaz: hogyan integrálhatták az olvasottakat. Ismerték-e például a korszak meghatározó tudományos eredményeit, hogyan reagáltak azokra (reagálta-e egyáltalán), különösen az új teológiai és filozófiai irányzatok megjelenésére, milyen formában volt jelen a műveltségükben a közelmúlt (a reformáció és a humanizmus) öröksége?

A kérdések egy jelentős részére felelhetünk az általuk beszerzett műveket tartalmazó könyvjegyzékek alapján, amelyek arról tanúskodhatnak, hogy ki, milyen nyomtatott könyvet, vagy kéziratot birtokolt, vagy potenciálisan mit olvashatott. Hogy milyen alkalomból (ismeretszerzés, bizonyító erejű forrás keresése egy megírandó munkához, szórakozás), és hogyan olvasta a művet, arról a margináliák böngészésével, autopszia (kézbevétele) útján nyerhetünk némi információt. A megszerzett ismeretek alkalmazására pedig a hivatkozások vizsgálata, a szövegek tartalmi elemzése, vagyis a filológiai megközelítés vethet némi fényt.

Mindkét személy karriertörténete tipikusnak mondható az egyházuk előjáróiként tevékenykedő kora újkori prédikátorok körében: a kollégiumi iskolázást (Csulyak debreceni és sárospataki, Tofeus váradi diák volt) külföldi tanulmányút koronázta meg, ahol a korszak legjobb egyetemén mélyíthették el az itthon szerzett tudásukat. Csulyak az ifjú főnemes Thököly Miklós kísérőjeként Görlitzben és Heidelbergben peregrinált, Tofeus évtizedekkel később már Németalföld felé vette az irányt: Franekerben, Utrechtben, Harderwijkben, Leidenben tanult, Londonban is megfordult rövid időre. A hazatérést követően előbb rektorként (Tofeus Váradon és Patakon, Csulyak Tarcalon tanított), majd lelkészként szolgáltak: Csulyak Szerencsen (a Rákóczi-birtokok központjában), majd Miskolcon és Olaszliszkán, Tofeus Bodrogkeresztúron, Bihardiószegen, Szatmáron, végül I. Apafi Mihály udvarában hirdette az igét. Egy nagyobb kiterjedésű egyházkormányzati terület lelki vezetőjeként hatással voltak a felekezeti életre: Csulyak a Zempléni Egyházmegyében, Tofeus az Erdélyi Egyházkerületben vezette a zsinati üléseket, vizitált, hozott adminisztratív intézkedéseket.

Életútjuk egy generációváltással lefedi szinte a teljes 17. századot, ez idő alatt olyan meghatározó nyugat-európai teológiai és filozófiai irányzatok jelentek meg a Kárpát-medencében és léptek kölcsönhatásba az ortodoxiával, mint az irénizmus, a puritanizmus, a coccejánizmus, vagy a karteziánizmus.

Miskolci Csulyak pályáját korábban Jakó Zsigmond és Szabó András tanulmányai, illetve az *Régi magyar költők tára* (RMKT) XVII/2. kötete, Tofeus működését Koncz József, Kathona Géza, Győri L. János és Kurta József közleményei tárták fel. Főként az általuk közölt adatokra és az egyes tudományterületek történeti szakirodalmára alapozva készült el az disszertációban közölt elemzés.

Az anyaggyűjtés során Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK), az Országos Széchényi Könyvtár (OSzK), a Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Könyvtára gyűjteményét, valamint a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) fondjait térképeztem fel. A debreceni és a sárospataki kollégiumok állományának (Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára, Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei) vizsgálata után az erdélyi muzeális dokumentumokat őrző intézmények következtek: a marosvásárhelyi Teleki-Bolyai Könyvtár (Biblioteca Teleki-Bolyai, Târgu Mureș), a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Könyvtára (Biblioteca Institutului Teologic Protestant din Cluj), a váradi Római Katolikus Egyházmegyei Könyvtár (Biblioteca Eparhială Romano-Catolică din Oradea), az enyedi Bethlen Gábor Dokumentációs Könyvtár (Biblioteca Documentară „Bethlen Gábor”, Aiud), a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum (Muzeul Național Secuiesc, Sfântu Gheorghe) és végül a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára (Biblioteca Științifică a Muzeului „Haáz Rezső”, Odorheiu Secuiesc).

II. Az alkalmazott módszerek

A lelkészek (és általában a kora-újkori értelmiségiek) műveltségének alapvető bázisát jelentette a jórészt a külföldi tanulmányút során megalapozott magánkönyvtárak. Könyvjegyzékük címszavakban történő bemutatásán és a néhány fennmaradt könyveikkel kapcsolatos, többnyire erősen hiányos adatközléseken eddig nem jutott túl a szakirodalom. A tulajdonosi bejegyzéseik segítségével azonosítható, tucatnyi intézményben szétszóródott kötetek összegyűjtésén túl ezért a legfontosabb feladatot az *Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez* című sorozat 13. (*Magyarországi magánkönyvtárak*, I) és 16/3. (*Erdélyi könyvesházak*, III) kötetében kiadott jegyzékek alapján történő rekonstrukció jelentette, kiegészítve az egyéb forrásokból nyerhető adatokkal. A korábbi szakirodalomban közölt adatokat és elemzéseket meghaladva a dolgozatban bemutatott eredmények újdonságát elsősorban a napjainkig fennmaradt egykor birtokolt kötetek összegyűjtése és részletes feltárása biztosította.

A könyvjegyzékek tételeinek feloldásához főként a *Gemeinsamer Verbundkatalog* (GVK) adatbázisát használtam, amely a VD 17 (*Das Verzeichnis der im deutschen Sprachraum erschienenen Drucke des 17. Jahrhunderts*) mellett számos 16. századi és német nyelvterületen kívül megjelent nyomtatványt is tartalmaz. A hazai kiadványok esetében a Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára katalógusa és a *Magyar Országos Közös Katalógus* (a Régi nyomtatványok katalógusa: MOKKA-R), valamint a nemzeti bibliográfia részeként megjelent *Régi magyar könyvtár (RMK)* I–III. és a *Régi magyarországi nyomtatványok (RMNy)* I–IV. kötetei segítettek az azonosításban. A digitális gyűjtemények segítségével (*Europeana*, *Google Books*, *Gallica*) pedig a már beazonosított, ám Magyarországon példány szerint nem hozzáférhető művekbe is betekintést nyerhettem.

A két református prédikátor műveltségéről tanúskodó könyvjegyzékek tételein túl eredendően eltérő források álltak a rendelkezésünkre, amelyek a feldolgozás során más módszert igényeltek. Az elvégzett elemzések során kapott eredmények ugyanakkor többnyire összehasonlíthatóak. Csulyak István esetében az egodokumentumok súlya jelentős: az autográf *Diariuma* (benne az életrajza, a részletes impresszumadatokat tartalmazó jegyzéke, a peregrinációja során vezetett útinaplója, latin és magyar nyelvű alkalmi beszédeinek egész sora), a hazai és külföldi kapcsolati hálójáról árulkodó album amicorum, valamint a kutatás során megtalált néhány könyve eredendően más megközelítést tesz lehetővé. A Tofeus esetében a halála után mások által hevenyészve elkészített és többször másolt könyvlistája, a külföldi és

váradí disputációs nyomtatványai, az erdélyi fejedelmi udvarban 1679 és 1682 között elhangzott prédikációi (*A' szent Soltárok resolútiója*, Kolozsvár, 1683), néhány Teleki Mihály kancellárhoz írott levele áll a rendelkezésünkre, valamint közel félszáz összegyűjtött mű az egykori könyvtárából. A különböző forrásokból származó, egymást kiegészítő adatok felhasználásával rajzoltuk meg az említett prédikátorok könyves műveltségét. Mivel református területen hasonlóan komplex elemzés eddig kevés született, ezért megfelelő analógiák hiányában indokolt volt a következtetések óvatos megfogalmazása.

A lelkészi magángyűjtemények bemutatását kvantitatív és kvalitatív elemzéssel végeztük el. Az előbbi részeként a nagy mennyiségű adatból (hétszáznál is több könyves tétel) tematikus csoportokat felállítva mutattuk be az egymáshoz kapcsolható műveket. A számszerűsíthető adatokból grafikonokkal kísért statisztikai értékelést is adtunk, ahol csak lehetőség volt rá. A kvalitatív vizsgálat során az irodalom-, a művelődés-, a tudomány- és az egyháztörténeti háttér felvázolását követően mélyebb elemzésre vállalkoztunk. A multidiszciplináris megközelítést több történeti adottság is indokolta. Fontos volt szem előtt tartani például, hogy a korabeli tudományfelosztásban a természettudományok egy részét még a filozófia („*philosophia naturalis*”) részeként művelték, valamint, hogy a csillagászati következtetéseknek jelentős filozófiai és teológiai következménye lehetett.

Az összegző értékelés egyénenként, valamint a disszertáció végén, a két lelkészi könyvtárat együttesen figyelembe véve is elkészült. Az összehasonlító elemzésben (IV. fejezet) Miskolci Csulyak és Tofeus műveltségének összevetését kiegészítette a más kortárs lelkészek hasonló területeinek beemelése. A kutatásuk során felfedezett egykor általuk birtokolt kötetek leírását (intézményenkénti csoportokban) tételesen közöltük a *Mellékletben* (V. fejezet).

Fontosnak tartottuk az ellentétes nézőpontok megjelenítését, akár a korábbi szakirodalomban folyó vitákról, akár a különböző, kimutathatóan birtokolt, vagy olvasott művek közötti polemikus tartalmi viszonyokról volt szó. A gyűjteményekben feltételezhető kisebb-nagyobb hiányosságokat is módszeresen jeleztük.

Az első fejezetben a módszertani alapvetés és a kutatástörténeti háttér megrajzolását követően két (bevezető) alfejezettel az ortodoxia fogalmát, periodizációját és az idő során változó szakirodalmi megítélését vázoltuk fel. Ezt követően összegeztük a kora újkori református lelkészi könyvtárak keletkezésére és használatára vonatkozó eddigi ismereteket.

A törzsszöveg legnagyobb részét kitevő második és harmadik fejezetben Miskolci Csulyak István és Tofeus Mihály könyves műveltségét tártuk fel. A későbbi összehasonlíthatóságra való tekintettel az elemzések közel azonos szerkezeti egységekben történtek. Az életrajz bemutatását (családi háttér, hazai és külföldi iskolázás, szolgálati helyek,

kapcsolati háló, irodalmi munkásság, a kortársak és az utókor megítélése) követte a forrásadottságokra és a magánkönyvtárak történetére vonatkozó rövid ismertetés, mindkét esetben a korábbi szakirodalom áttekintésével. Egy-egy rövid fejezet erejéig könyvészeti szempontok szerint is értékeltük a gyűjteményeket, kiemelve a *Régi magyar könyvtár* (RMK) és a *Régi magyarországi nyomtatványok* (RMNy) körébe tartozó műveket (Csulyak esetében a lehetséges ősnymtatványokat is), valamint az esetleges Hungarica-anyagot.

A műveltségrétegek elkülönítését a teológia tudományterületével kezdtük. Ennek során az egyes részfejezetekben a bibliák és az egyes bibliai könyvekhez készült kommentárok, a patrisztika, a dogmatika, a kateketika, a homiletika, a liturgia és egyházi énekek, a markánsan jelen lévő polemika, a csekély mértékű kazuisztika, és végül az egyéb teológiai munkák feltárását végeztük el. Ezt követően a 16–17. századra jellemző teológiai irányzatok: a svájci, német és németalföldi ortodoxia, a heidelbergi gyökerű irénizmus, az angliai és hollandiai hatásra puritanizmus, valamint Tofeusnál a németalföldön kibontakozó coccejanizmus kimutatható jelenlétét vettük vizsgálat alá.

A nem szorosan vett teológiai csoportok közül elsőként az oktatáshoz kapcsolódó trivium (grammatika, retorika, logika) köteteit, majd a filozófia, az irodalom körébe tartozó művek feltárása következett. Egyedi klaszterként jelent meg Csulyaknál a zenei írásbeliség szakirodalma, Tofeusnál pedig a keleti (biblikus) nyelvészeti érdeklődéséhez kapcsolódó művek sora. Majd a mindkét lelkészi magánkönyvtárban jelen lévő történelmi és egyháztörténeti, államelméleti, politikai, jogi, természettudományos (természetrész, kozmográfia és geográfia, csillagászat, orvoslás), valamint a nonkonformista ernyőfogalom alá tartozó művek következtek. A személyenként megírt részösszegzésben a prédikátori gyűjtemények egyedi sajátosságait emeltük ki, lehetőség szerint összevetve más hazai és külföldi értelmiségi gyűjteményekkel (amennyiben erre a korábban megjelent szakirodalom lehetőséget adott). Mindkét részösszegzés esetében kördiagram segítségével is szemléltettük a különböző tematikai csoportok arányait, ezzel is elősegítve az összehasonlíthatóságot, látványosabban bemutatva az eltéréseket és magyarázatot keresve a különbözőség okaira.

Mindeközben létre kellett hozni a felbukkanó művekhez és olvasmányokhoz igazított osztályozási rendszert is, mivel a tartalmi elemzésénél többnyire hiányoznak azok a korban is általánosan elfogadott kategóriák, amelyekbe besorolhatnánk az egyes tételeket. A református kollégiumok nagy múltú gyűjteményei (a katolikus rendi gyűjteményekkel és az azokra vonatkozó szigorú előírásokkal szemben) nem tölthetnek be orientáló szerepet, mivel ezekben a kora újkorban általában nem alkalmaztak osztályozási rendszert, a gyűjteményeket kialakító elődeink nem szakoztak, többnyire méret szerint sorakoztak a kötetek a polcokon. A többnyire

alig néhány száz kötetes iskolai könyvtárakban így is viszonylag jól lehetett tájékozódni. Időnként a proveniencia jelentett összetartó erőt (az egykori örökhagyó tulajdonostól bekerült könyveket együtt tarthatták), de ez is inkább kivételes megoldás volt, mint általánosan bevett gyakorlat. A kutató így kénytelen maga kategorizálni, az adott műveket a tartalmuk és a beszerzési feltételezhető funkciójuk szerint besorolni, ami bizonyos mértékű szubjektívizmusnak is teret enged. A bemutatott műveket más szempontok szerint is lehetséges volna csoportosítani. Nem lehet ugyanakkor kikerülni a rendszeralkotást, mivel ekkora mennyiségű forrásanyagot máshogyan nem lehet sem kezelni, sem a lelkészek gyűjtési szokásait, preferenciáit megjeleníteni és összehasonlítani.

A negyedik fejezetben Miskolci Csulyak István és Tofeus Mihály gyűjteményeinek tematikus csoportjait vettem össze. Az összehasonlítás során felszínre került kisebb-nagyobb mértékű eltéréseket az egyes tulajdonosok eltérő érdeklődésével, illetve irodalom-, egyház-, vagy nyomdászattörténeti okokkal magyarázhattuk. A dolgozat végén a disszertáció előmunkálataként feltárt, a karteziánus filozófusok táborába sorolt Apáti Madár Miklós (1662–1724) műveltségét hasonlítottam össze az ortodox Miskolci Csulyaknál és Tofeusnál megfigyelt jellemzőkkel. A század második feléből Apáti Madár mellett kitekintésként a biblikus–coccejánus teológus Debreceni Ember Pál (1660–1710) példáját emeltem be.

III. A dolgozat eredményei

- A korábban (pl. a Herepei János és a Bán Imre által a 20. század első felében) hiányosan regisztrált és az újabb ismeretlen kötetek feltárásával legalább részben újra kutathatóvá váltak az egykori ortodox kálvinista lelkészi könyvtárak. A továbbiakban az azonosított példányok (összesen 101 mű 48 kötetben) új értekezések alapjává válhatnak, főként azok kéziratos bejegyzései érdemelnek figyelmet, amelyekből a tulajdonosok olvasási attitűdjére, érdeklődésére lehet következtetni. A disszertációban csak utalás szintjén reflektálhattam a marginálisokban rejlő lehetőségekre, ezeket ugyanis más módszerekkel, az egyes területeket megcélözva kellene feltárni, önálló tanulmányokban.
- A hittudományon belül a szilárd biblikus alapra épülő dogmatikai és polemikus művek jellemezték a leginkább Csulyak és Tofeus gyűjteményét, a könyvek legnagyobb tömegét ez a néhány teológiai csoport adta. Tofeus Mihály emellett jelentős „modern” bibliafilológiai eszköztárral is rendelkezett (a 17. századi teológiai érdeklődés jellemző iránya volt a Szentírás eredeti szövegeinek, elsősorban a héber textusnak a tanulmányozása). A heidelbergi peregrinus Csulyaknál a még domináns svájci (helvét) reformátorok nyomtatott művei némileg visszaszorultak a század közepső harmadában németalföldi akadémiai környezetben gyűjtögető Tofeusnál. A reformáció első századának irodalma (pl. Kálvin művei) csak a 18. században áramlott nagyobb tömegben a Kárpát-medencébe (ezeket láthatjuk ma is többnyire a hazai műemlék könyvtárakban).
- A polemikus irodalom aránya (Csulyaknál 12%) különösen Tofeusnál volt látványosan magas (19%), amelyet egyháztörténeti és irodalomtörténeti okokkal magyarázhatunk: az ellenreformáció erősödése és a különböző, református egyházon belül felbukkanó (heterodox) irányzatokkal folytatott vita következményeként kerülhettek túlsúlyba. A református ortodoxia „érett” korszakára (1620–1700) jelentősen megnőtt a hitviták száma, egyrészt a különböző felekezetek, másrészt a felekezeten belül kialakult irányzatok között. Lelkészeink mind a katolikus–protestáns, mind a református–evangélikus–unitárius felekezetek között, mind a református egyházon belül (a remonstránsok és kontraremonstránsok, vagy az ortodoxok és puritánok között) folytatott polémiák irodalmából válogattak.
- Tofeus néhány munkából álló, ugyanakkor mindenképpen jellemző egyházkormányzati „különgyűjteménye” jellemzően a presbiteriánus és az episzkopális berendezkedés hívei közötti vitákból táplálkozott. Ezeket püspökként is haszonnal forgathatta.

- A kegyességi munkák (különösen a polemikus és a dogmatikai művekkel szemben) látványosan kimutatható hiányát a családnál maradt kötetekkel indokolhattuk. Nem tartjuk elfogadhatónak, hogy az ortodox teológusi attitűdjükből lenne levezethető a jelenség, Csulyak naplója és Tofeus prófétai erejű, megtérésre ösztönző prédikációi másról tanúskodnak.
- A 17. században létezett összes jelentősebb teológiai-filozófiai szellemi irányzathoz kapcsolódó művet regisztrálhattunk a kutatás során, vagyis az ortodox kálvinisták is igyekeztek tájékozódni a könyvpiacra. Egyes elemeket (pl. a „praxis” előtérbe kerülése, tipologizáló bibliamagyarázati módszer) sikerrel integráltak, vagyis az újabb vizsgálatokkal egybehangzóan megállapítható, hogy a korábbi szakirodalomban (pl. Zoványi Jenő és Makkai László ma is gyakran idézett műveiben) meghatározó dichotóm szemlélet a továbbiakban már nem fenntartható.
- A trivium körében Csulyak és Tofeus esetében is az arisztotelianusokkal szemben inkább a rómista szerzők domináltak.
- A filozófiában Csulyaknál az arisztotelianus és a keresztény újszoicista vonal érvényesült, Tofeusnál az arisztotelianusok mellett az általa többször elítélt karteziánus irodalom meghatározó darabjai is felbukkantak (jellemző, hogy René Descartes több munkáját megszerezte, vagyis igyekezett tájékozódni az ellenfél körében is).
- A „mániákus verselő” és naplóíró Miskolci Csulyak régóta ismert a magyar irodalomtörténetben, bár a megítélése még messze nem egységes. A róla kialakult képnek megfelelően impozáns, a Tofeusénál kétszeres mennyiségű irodalmi művekből álló csokrot tudunk felmutatni. Az antik irodalom mellett szentenciagyűjteményeket, levelezésgyűjteményeket, az itáliai, valamint a németországi neolatin irodalom darabjait gyűjtötték mindketten. Csulyak az egyébként hazai könyvtárakban ritkán felbukkanó „ars peregrinandi” műfajában is értékes munkákkal gyarapította könyvtárát.
- A disszertáció új szempontot vetett fel Balassi Bálint *Szép magyar komédiájának* másolásának körülményeiről, újraértelmezve Fanchali Jób János másoló/tulajdonosi szerepét. Tofeus prédikációit olvasva új adalékkal szolgáltunk Hadrianus császárnak a *Historia Augustából* származó közismert epigrammájának első magyar fordításáról, az eddig ismertnél közel egy évszázaddal korábbi példát regisztrálva.
- Csulyaknál a Kárpát-medencében ritka zenei írásbeliség egyik nyomtatott emlékét is bemutathattuk, ami a verselő-dalszerző lelkész esetében biztos elméleti alapot jelenthetett.

- A történeti munkákból Tofeus válogatott bővebben, az antik auktorok és a „világtörténetek” mellett nála jelentek meg nagyobb számban a század jelentősebb területi/nemzeti történelmi összefoglalásai. Mindez a zsoltárprédikációk szövegében is nyomon követhető: (a puritán kollégáival szemben) szívesen alkalmazott ugyanis „külső” (azaz nem bibliai) történelmi exemplumokat a hallgatóság meggyőzésére, amelyek forrása természetes módon lehetett a saját gyűjteményének anyaga.
- Az államelméleti irodalomból a korszak nagy teljesítményeit (Machiavelli, Bodin, Grotius, Tofeusnál Campanella és Hobbes műveit is) ismerték a lelkészek. A politikai nyomtatványok közül (publicisztikatörténelmi okokból is) Tofeus gyűjteménye volt gazdagabb. Különösen az angol forradalom idején keletkezett, valamint a magyarországi korabeli történelmek nyomán létrejött munkákat szerezte be előszeretettel.
- A természettudományos munkák közül főként a földrajzi, a csillagászati, a természetrajzi tárgyúakat találtunk. Tofeus gyűjteménye ebben a körben is frissebb volt. A nem éppen korszerű, de még a 18. században is gyakran felbukkanó „Schola Salernitana”-irodalmat mindketten gyűjtötték (szemben a Paracelsus-féle frissebb iatrokémiai irányzattal), ez lehetett a leginkább ismert orvosi iskola a lelkészi karban. Az ókori eredetű geocentrikus konzervatív világkép védelmezése jellemezte őket, a teológiai gondolkodásra is hatást gyakorló kopernikuszi fordulattal szemben Tofeus a szószékről is megnyilatkozott.
- Okkult, mágikus és más hasonló „nonkonformista irodalom” is jelen volt a lelkészi könyvtárakban, ami meglepő fordulat a hagyományosan az ortodox kálvinisták közé sorolt prédikátoroknál. Miskolci Csulyak Prágai Andrástól örökölt rózsakeresztes iratát, a „magia naturalis” körének kiadványait, a demonológiai traktátusokat, a Comenius közvetítésével Tofeushoz érkező Drabik-féle kiliaszta műveket, vagy a kabbalisztikus munkákat egyfajta kuriózumként szerezhették a lelkészeink, s nem tartoztak az említett irányzatok követői közé. Könyvtárunk nagy tömegű, ezekkel ellentétes irányú kötetek között feloldódni látszanak ezek a munkák.
- A dolgozatban feltárt eredmények számos tudományterület történelméhez hasznosíthatóak. A teológia, a filozófia, az irodalom, az államelmélet, a politika-, valamint a jogtörténet kutatói mellett az egyes említett természettudományok múltja iránt érdeklődők is beépíthetik a kutatásaikba. A hasonló elemzések tehát sokban gazdagíthatnák a Kárpát-medence tudománytörténetéről eddig kialakult képet.

Nyilvántartási szám: DEENK/204/2016.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Oláh Róbert
Neptun kód: ZBHIG3
MTMT azonosító: 10037414
Doktori Iskola: Irodalomtudományok Doktori Iskola

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (5)

1. **Oláh, R.:** A héber nyelv szerepe Tofeus Mihály műveltségében.
Studia (Debr.). 8 (1), 51-62, 2016. ISSN: 2415-9735.
2. **Oláh, R.:** Ortodoxia és okkultizmus?: Nonkonformista művek Miskolci Csulyak István és Tofeus Mihály könyvtárában.
Magyar Könyvszle. 132 (1), 31-46, 2016. ISSN: 0025-0171.
DOI: <http://dx.doi.org/10.17167/MKSZ.2016.1.31>
3. **Oláh, R.:** Bibliák a kora újkori református lelkészi könyvtárakban.
Egyháztört. Szle. 15 (3), 8-23, 2014. ISSN: 1585-7476.
4. **Oláh, R.:** Egy református lelkész könyves műveltsége: Apáti Madár Miklós olvasmányai, I.
Magyar Könyvszle. 129 (2), 145-164, 2013. ISSN: 0025-0171.
5. **Oláh, R.:** Egy református lelkész könyves műveltsége: Apáti Madár Miklós olvasmányai, II.
Magyar Könyvszle. 129 (3), 322-335, 2013. ISSN: 0025-0171.

További közlemények

Magyar nyelvű könyvek (1)

6. **Oláh, R.**, szerk. Monok, I., Székely, J.: Protestáns intézményi könyvtárak Magyarországon, 1530-1750: jegyzékszerű források. Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 403 p., 2009. ISBN: 9789632005652

Magyar nyelvű könyvrészletek (5)

7. **Oláh, R.**: Szenci Molnár Albert ajándék Intitutiója Budai Péternek.
In: In via eruditionis : Tanulmányok a 70 éves Imre Mihály tiszteletére. Szerk.: Bitskey István, Fazakas Gergely Tamás, Luffy Katalin, Száraz Orsolya, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 252-259, 2016. ISBN: 9789633185759
8. **Oláh, R.**: Bod Péter könyvei a Debreceni Református Kollégiumban.
In: "Kezembe vészem, olvasom és arról elmélkedem" : emlékkönyv Fekete Csaba születésének 75. és könyvtárosi működésének 50. évfordulójára. Szerk.: Gáborjáni Szabó Botond, Oláh Róbert, Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára, Debrecen, 243-268, 2015. ISBN: 9789631210378
9. **Oláh, R.**: "Vagyon minden kétség nélkül olyan bizonyos rendelt hely...": Komáromi Csapkés György pokolról és mennyről.
In: Menny és pokol a barokk kori ember életében : A Piliscsabán, 2013. ápr. 5-6-án rendezett konferencia válogatott, szerkesztett előadásai. Szerk.: Báthory Orsolya, MTA-PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, Budapest, 259-284, 2014. ISBN: 9789633081907
10. **Oláh, R.**: A beregi oskolamesterek olvasmányai a 18-19. század fordulóján.
In: A tiszántúli református iskolák 18. századi könyvöröksége : tanulmányok. Szerk.: Monok István, Kossuth Kiadó, Budapest, 151-238, 2012. ISBN: 9789630971010
11. **Oláh, R.**: Kálvin művei a kora újkori magyarországi könyvtárakban.
In: Tanulmányok Kálvinról és magyarországi jelenlétéről. Szerk.: Gáborjáni Szabó Botond ; fotók Hapák József, Lukács Tihamér ; a mutatót összeáll. Oláh Róbert, Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára, Debrecen, 116-148, 2010. ISBN: 9789638848833

Idegen nyelvű, hazai könyvrészletek (1)

12. **Oláh, R.**: Volumes from the Library of Abraham Gronovius in Debrecen.
In: Peregrinus sum: Studies in History of Hungarian-Dutch Cultural Relations in Honour of Ferenc Postma on the Occasion of his 70th Birthday. Szerk.: Margriet Gosker, István Monok, [Magánkiadás], Budapest; Amsterdam, 149-159, 2015. ISBN: 9789082385205

Magyar nyelvű közlemények hazai folyóiratban (4)

13. **Oláh, R.:** Két vers Helmeczi Komoróczy István Igasság paisáéhoz.
Egyháztört. Szle. 17 (2), 114-117, 2016. ISSN: 1585-7476.
14. **Oláh, R.:** Geleji Katona István disputációjának fogalmazványa David Pareus autográf kéziratában.
Egyháztört. Szle. 16 (3), 103-105, 2015. ISSN: 1585-7476.
15. **Oláh, R.:** Újabb adalékok és helyesbítések Apáti Madár Miklós életrajzáéhoz.
Egyháztört. Szle. 14 (4), 3-12, 2013. ISSN: 1585-7476.
16. **Oláh, R.:** Pierre Poiret ajándéka: adalék Apáti Madár Miklós peregrinációjáéhoz.
Könyv és könyvtár. 28, 183-192, 2006. ISSN: 0139-1305.

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2016.07.19.

